

МЕДИЦИНСКО СПИСАНИЕ

ИЗДАВА

ВАРНЕНСКОТО МЕДИЦИНСКО ДРУЖЕСТВО

ИЗЛИЗА НА 1, 10 И 20 ЧИСЛО СЪКИ МЪСЕЦЪ.

ЦѢНАТА ЗА ГОДИНА

Въ България 8 лева

„ странство 8¹/₂ „ златни

ПОДПИСКИ СЕ ПРИЕМАТЪ

ВЪ

РЕДАКЦИЈАТА НА „М. СПИСАНИЕ“

ВАРНА.

Съдържание: Извлечение отъ Селската Игiena на Ж. Видалъ, представена въ засѣданието на Френското Игеническо дружество отъ 8/20 Октомври 1886 г. — По етиологията на тѣжката болѣсть. — Етиологията на азиатската холера по изслѣдваніята на послѣдната холерна епидемия въ Испания. — Отровителнитѣ свойства на кокаина отъ Биньонъ. — Игiena на рѣцѣтъ. — Обявление.

Извлечение отъ Селската Игiena на J. Vidal, представена въ засѣданието на Френското Игеническо дружество отъ 8/20 Октомври 1886.

I. Предисловие.

„Игienenата е била, отъ великия законодатель Моисей до нашитѣ дни, предметъ съ когото се занимавали учениитѣ чловѣколюбци, които са положили правилата въ специалнитѣ съчинения, но повечето отъ тия важни публикации се отправяли или къмъ образованата частъ на обществото, или пакъ обемали изучаванieto на игиената въ нейното най общо значение.

„Видя ми се за полезно да изложa отдѣлно елементарнитѣ игиенически познания, които особено се касаятъ за селското население, и които трѣба да се знаятъ отъ общинитѣ, които се грижатъ за общественното здравие, съ

тая целъ азъ обнародвамъ това кратко ръководство, въ което се намиратъ изложени всичкитѣ гигиенически предписания, които лесно могатъ да се турятъ въ практика отъ жителитѣ на най малкитѣ мѣстности и отъ най уединенитѣ.

„Това ръководство не съдържа никакви теоритически препирни и въ него твърдѣ нарѣдко се употребляватъ технически речи; само заключенията относително селската гигиена, заключения потвърдени отъ опита и приети днесъ отъ най компетентнитѣ гигиенисти, са изложени най ясно и до колкото е възможно най точно, за да може да се разбиратъ отъ хора малко учени, и подѣ направлението на свѣдущи учители, тая книга да може да се даде да я четатъ съ плодъ дѣцата, които посѣщаватъ училищата.“

II. Водата за пиене.

„Качеството на водата.—Водата, за да бѣде добра, трѣбва да отговаря на нѣкои условия: тя трѣбва да бѣде бистра, безъ миризма, безъ лошъ вкусъ, провѣтрена, хладна лѣтно време, умѣренна зимно време. Тя трѣбва да разлага милото (да сапунива), безъ да образува зрънца (безъ да пресича милото) да се не размѣща като се възвари, добръ да сварява зеленчуцитѣ и да не съдържа никакви органически материи.

„По злощастие, въ много мѣста по селата жителитѣ пиятъ кладенчова вода или отъ цистерни (сарѣжчи, водохранилища), и тия води не изпълняватъ условията на една добра вода.

„Водоохранилища. Водоохранилищата, тъй както обикновенно ги устрояватъ, се пълнатъ отъ дъждова вода, която се набира отъ капчузитѣ на покривитѣ, или се правятъ вадички по земята и по тѣхъ водата се влива въ водохранилището. Тия води се развалятъ лесно, и биватъ опасни ако се пиятъ, по причина на органическитѣ материи, които дѣжда поема отъ атмосферата или отъ покрива на къщата.

„Кладенчовитѣ води. — Кладенчовитѣ води на рядко биватъ добри и здрави: първо тѣ не са достатъчно

провѣтрени по причина на дълбочината въ която се намиратъ, и по неподвижността си. Освѣнъ това, почти всѣкоги тѣ съдържатъ варовити соли, които ги правятъ тяжки за стомаха и не своиственни за сваряването на ястията, послѣ повечето време кладенцитѣ биватъ съвсѣмъ открити и обкръжени отъ всѣкакъвъ видъ органически разсипи, като отъ купища (боклуци), отъ водата която се цѣди отъ боклуцитѣ и която вода произлиза отъ пикучѣта на животнитѣ, отъ остаткитѣ на кухнята; често кладенцитѣ са поставени на блатиста почва, нѣкогѣ даже близо до едни гробища. Всичко това съставлява причини, които правятъ нечисти тия води, тъй като тѣ са омръсватъ чрезъ прецѣжданията, и тия води тогава могатъ да предаватъ на тия, които ги употребяватъ трѣски и други тѣжки заразители болѣсти.

„Само единъ примѣръ, между хилядитѣ други на които можемъ да покажемъ, е достатъченъ за да ни открие опасността отъ инфильтрацитѣ (процѣжданията). Въ една община отъ Кантона Agde (Hérault), единъ кладенецъ се намира върѣдъ пазарното мѣсто, на разстояние петдесетъ метра отъ единъ дворъ, въ когото фабрикували свѣтло зелената боя въ състава на която влиза медъ. Не отдавно, нѣколко отъ съсѣдитѣ, като пили отъ водата на тоя кладенецъ, почувствуваха силни болки въ корема си и захванали да бълватъ. Петнадесетъ души умрѣли. Мѣстнитѣ лѣкари помислили, че се появила холерна епидемия. Но единъ отъ тѣхъ, се съмнилъ за истинността, анализираше водата на кладенеца и намерилъ причината на злото. Дъждовнитѣ води размѣсени съ оцѣтокисленната медъ се процѣждали и отивали отъ фабриката до кладенеца и правели отровна водата.

„Излишно ще бѣде да се повтаря че е важно и полезно да се снабдява населението съ добри води за пие-ние, и най паче, всякоги когато има възможность, съ води отъ изноръ, и когато нѣма такива то съ води отъ рѣка, ако стане нужда да се направятъ жертви и ако трѣба

даже да се докарватъ нѣколко километри отъ далечъ. Освѣнъ това, разносикитѣ не би били толкова голѣми, защото една администрация която би пожелала да осъществи едно подобно подобрене на вѣрно би получила съдѣйствието на властѣта, и би направила на страната си една услуга която населението никоги не би забравило.

„Въ ония страни дѣто е мжчно да се достави вода отъ изворъ или отъ рѣка, дѣто неможе да се намери и кладенчова вода, тогава всякоги е възможно да се събиратъ дъждовитѣ води въ едно общо водохранилище устроено по Венецианска система което снабдява съ добра, хладна и бистра вода.

„Тая система, която може да се направи подъ надзора на единъ пжтний надзирателъ, е приспособима за всякъдѣ и могатъ да е направятъ и най бѣднитѣ общини.

„За едно население отъ 1,000 жители, достатъчно е да се набере годишно 23 кубически метри вода, която за да се събере изисква една повърхность отъ 3,000 четвъртити метра покриви,

„Голѣмитѣ селски населения иматъ такава повърхность, и всякоги е възможно да се въсползуватъ отъ покривитѣ на училищата, на черквитѣ и на общинскитѣ управления.

(Слѣдва).

По етиологията на тежката болѣсть *Typhus abdominalis*.

Редакцията получи отъ Г. Д-ра Модестова препиcъ отъ единъ актъ, съдържащето на който *in exenso* ще предадемъ на читателитѣ си.

Между войницитѣ отъ 2-й конний полкъ презъ Априлий 1885 г. се била появила тежка болѣсть. По този поводъ била е съставена коммисия отъ Г. г. Д-ритѣ Рачева, Токарева, Модестова и Парунера. Тази коммисия е взела да рѣши слѣдующитѣ въпроси: 1) Кои са причинитѣ, които са породили тифозната болѣсть между войницитѣ отъ поменатий полкъ и 2) Какви мѣрки трѣбва да се взематъ за да се останови по-нататѣшното распространение на болѣстьта и пълното ѣ прекъсване на първоначалното ѣ мѣсто.

Преди всичко коммисията е преглѣдала болнитѣ войници, на-

ходящи се на лѣкувание въ окръжната болница и между тѣхъ е намѣрила шестима болни отъ тифозна инфекция съ преобладающе разстройство на коремнитѣ органи; нѣкои отъ тѣзи болни (не е показано колко. Бѣл. Ред.) въ сѣщото време и възпаление на яйцата и епидемическа заушница parotitis и orchitis epidemica*). Времето на поставяването имъ въ болницата е било слѣдующето: 1-о Априлий — двамина, 14 — двамина — единъ заранѣта, а другия вечерѣта, 15 — единъ и 16 единъ — всичко шестъ души.

Отъ преглѣда на казармитѣ, околѣдка, конюшнитѣ, кухнитѣ и заходитѣ на 2-й конний полкъ комиссията е констатирала слѣдующето: 1) Близо до канцелярията (гдѣто живѣятъ писаритѣ), захода страшно мирше, тази мирзма се распространява по цѣлото здание. Направата на заходитѣ и трѣбитѣ е примитивно, тѣ са препълнени съ нечистотии, по което може да се сѣди, че трѣбитѣ трѣбва да са развалени. 2) По кубическото съдържание на въздуха помѣщенята съответствуватъ на числото на войницитѣ въ тѣхъ, но количеството на свѣтлината въ тѣхъ е недостатъчно: таванитѣ са пизки, при това са препълнени съ оръжия, амуниции, дрѣхы и другото имущество на войницитѣ. 3) Въ една часть отъ помѣщенята войницитѣ живѣятъ надъ яхжритѣ, а пъкъ подъ яхжритѣ минаватъ трѣбитѣ отъ заходитѣ; размѣнуванието на газовеѣ между катовеѣ е твърдѣ силно. 4) Правилна вентилация нѣма никаква. Казармата образува П-образна форма; свободното пространство е затулено съ отдѣлно стояще здание — здание за заходитѣ. За по-голяма иллюстрация нека поменемъ: срѣдъ казарменния дворъ е ямата, въ която се стичатъ нечистотинитѣ отъ кухнитѣ. 5) Заходитѣ са страшно препълнени съ екскременти: екскрементитѣ са дошли до самитѣ дупки и даже по коридора. Трѣбитѣ имъ както и трѣбитѣ на ямата срѣдъ казармата са испозатулени, нечистотинитѣ въ тѣхъ се задържатъ. 6) Захода на околѣдка твърдѣ мирше. Всичкитѣ леки болни преимущественно хирургически, са преведени въ друго ново помѣщение. Рационално заходитѣ не са чистени повече отъ 7 години.

Относително живота на войницитѣ, комиссията отъ разясненята на офицеритѣ отъ полка предадени чрезъ лѣкаря на сѣщия полкъ узна слѣдующето:

Въ 4 часа заранѣта — войницитѣ ставатъ

*) Интересно е да се знае, всички ли едновременно са имали и parotitis и orchitis. Ред.

Отъ $4\frac{1}{2}$ до $6\frac{1}{2}$ ч. — чистение и поение коньетъ

„ $6—6\frac{1}{2}$ — закуска

„ $6\frac{1}{2}$ — 11 — пѣшъ строй, ѣздѣние, учение и пр.

„ $11\frac{1}{2}$ — поение коньетъ

„ 12 — 2 — обѣдъ и почивка

„ 2 — $4\frac{1}{2}$ (или $2\frac{1}{2}$ — 5) пѣшъ строй, словесни занятия

„ 5 — 7 — второ тимарение коньетъ и поение

„ 2 — 9 вечеря и почивка

„ 9 вечеръ — лѣганне.

Отъ това комиссията е намѣрила че войницитеъ отъ 2-ий конный полкъ вършатъ средне число 12 часа въ денонощнето служба по команда — обстоятелство, което легко способствува за умалението способността на челоѳъческия организмъ да противостои на болѣзнетворнитеъ влияния.

Храната и водата за пиение на войницитеъ отъ полка са удовлетворителни по мнѣнието на полковия лѣкаръ.

На основание на всичкото горѣказано, комиссията е дошла до слѣдующето заключение: Причината за развиванieto на тифозната епидемия е — разлаганне на гниющитѣ въ громадно количество екскременти въ нерационално устроенитѣ и отдавна нечистени заходи, за развитието на епидемията способствували още слѣдующитѣ обстоятелства: размѣстванieto на хората въ здание общо и за коньетъ и голѣмитѣ занятия на войницитеъ. Най же близка причина защо тази епидемия се е появила сега, а не по-напредъ, вѣроятно са твърдѣ голѣмитѣ и до сега горѣщини които са усилили още повече гниенieto на екскрементитѣ.

Мѣрките за прекратявание епидемията, произлизатъ отъ всичкото горѣказано, тѣ са:

1. Неотлагателно очистване и послѣдователна и обязательна дезинфекция на заходитѣ и трѣбитѣ, които послѣ да бѣдатъ по рационално расположены.

2. Слѣдъ това — систематическо и постоянно и въ опредѣлено време чистение и дезинфекция на заходитѣ.

3. Да се премахне живѣянieto на войницитеъ въ едно и сѣщо здание съ коньетѣ,

4) Намаление занятията на войницитеъ.

Заключение. Комиссията мисли, че настоящата епидемия незначителна въ настоящето време както по количеството на болнитѣ, тъй и по силата на болѣстѣта, може при други условия напр. при по лошо време (сега времето е много хубаво и хора по-голѣмата часть презъ деня прекарватъ на чистъ въздухъ), въ зимно време при сби-

ранието на войниците, при мобилизация; и др. т. може да се успи до громадни размѣри.

Етиологията на азиатската холера по изслѣдванята на послѣдната холерна епидемия въ Испания.*)

И така, горѣказанитѣ фактове ни каратъ да дойдемъ до заключение, че заразното холерно начало, занесено въ извѣстна мѣстность, може да дѣйствува на мнозина хора и не отъ веднажъ, може да съществува извѣстно време вънъ отъ организма на чловѣка ако, условията за неговото размножение са малко благоприятни, до гдѣто благоприятнитѣ влияния, често случайно до извѣстна степенъ, не създадатъ противоположни условия.

Съгласенъ ли е този изводъ съ предположението, че запетовидната прѣчица на Коха е болѣзнетворниятъ микроорганизмъ на холерата?

Главното видимо противорѣчие състои въ това, че по-голѣмото число изслѣдователи не са могли и до настояще време да намѣрятъ трайна нѣкоя форма на запетовидната прѣчица — *спори*, способни да противостоятъ срѣщу вредителнитѣ влияния и послѣ, при благоприятни условия, отъ ново да се размножаватъ.**). Станало е ясно още отъ първитѣ опити на Коха, потвърдени отъ послѣ и отъ другитѣ наблюдатели, че запетовидната прѣчица при изсушаването си твърдѣ скоро умира, а нѣкъ въ присъствието на нѣкои гнилоствни микроорганизми тя не може да издържи борбата за съществуване и скоро умира. Разумѣва се, че дѣйтѣ тѣзи условия правятъ огромни прѣчки за съществуването на холерния микроорганизмъ и скоро го убиватъ, ако той попадне напр. въ заходитѣ, на повърхостъта на земята, на дрѣхи оцапани съ холерни испражнения и т. н. т.

При всичко това жизнеспособността на запетовидната прѣчица е твърдѣ голѣма, това е въ настояще време доказано отъ опититѣ на Коха, Nicati, Rietsch'a, Babes'a и др. Въ развѣдкитѣ съ агаръ-агаръ тя може да живѣе нѣколко мѣсяца, въ обикновена вода до единъ мѣсяцъ; температурата по-висока отъ 60° я убива, но тя доста много време пренася низкитѣ температури. Азъ имамъ развѣдки, които отъ 17 Ноември до 17 Декември 1885 г. са се нампили

*) Продължение отъ книжка десета буква в. страница 487 година I.

**) Hürpe е недавно описалъ (Fortschritte der Medicin, 1885 стр. 619—627, присъствението и образуването тѣх нарѣченитѣ артроспори въ запетовиднитѣ прѣчици, но то иска още много провѣрки, безъ които то не може да се счита като фактъ, несъмнено вече установенъ.

подъ влиянието на температурата на тѣзи мѣсяци въ Петербургъ, при това случвали са дни когато температурата е падала до -12° R, а на 14—15 Декемврий до -17° R. При все това запетовидната пръчица въ тѣзи развѣдки е останала жива до 12 Декемврий, както това ми показаха прививкитѣ отъ тѣхъ, и само слѣдъ 15 Декемврий азъ не можахъ да сполуча жизнеспособни прививки.

Отъ фактоветѣ, че запетовиднитѣ пръчици умиратъ при исъхване и въ присѣтствіето на нѣкоп гнилостни микроорганизми — фактове нѣма съмнѣние, получени чрезъ опити въ лабораториитѣ — са направили твърдѣ категорически изводи, че запетовиднитѣ пръчици на Коха ужъ трѣбвали да умиратъ вѣнъ отъ жидкоститѣ и въ присѣтствіето на други организми. Че въ природата работата може да става малко инакъ, се доказва отъ това, че като видоизмѣннѣмъ условията на лабораторния опитъ, ний получавамъ такива резултати, които много се различаватъ единъ отъ други. Тѣй като този въпросъ е отъ голѣма важность още въ едно отношение, за което ще кажа малко по-делу, то азъ ще се спра твърдѣ малко връхъ опититѣ, правени въ това отношение отъ Д-ра Лѣневича въ лабораторията при клиниката на проф. В. А. Манассеина надъ развѣдкитѣ съ микроорганизма на Коха, които азъ донесохъ отъ Испания. Тѣзи опити са направени въ голѣмо число при условия на много по-голѣма точность и строгость на способа отъ колкото извѣстнитѣ опити на van Ermengem'a, тѣ дадохъ слѣдующий резултатъ.

Ако на покривателното (отъ микроскопа) стькалце намажемъ на твърдѣ тѣнчакъ слой една капка отъ развѣдкитѣ въ бульонъ на запетовидната пръчица и това стькалце изсушимъ при обыкновенна кжщна температура, слѣдъ 3—5 часа ще намѣримъ, че по-голѣмата частъ на тѣзи микроорганизми загинала, а слѣдъ 24 часа загинали и всичкитѣ. Съвсѣмъ друго ще бѣде, ако вмѣсто покривателното стькалце вземемъ най-тѣнчко копринено влаканце и го намокримъ въ сжщия бульонъ. Въ такова влаканце, сушено въ изсушителенъ апаратъ въ продължение на 4—5 денонощия и изсушено до толкова, щото ако искаме да го вземемъ съ пинцетъ, то се троши на най-дребни парченца, въ такова влаканце, казваме, ще намѣримъ при все това запетовидни пръчици, макаръ и въ твърдѣ малко количество, но които подъ влияние съхненіето още могатъ да живѣятъ. Смъртта на запетовиднитѣ пръчици настѣпва още по-кжсно, ако средата, въ която тѣ сжществуватъ и съ която бѣде намокрено коприненото влаканце, бѣде малко или много гжста, като напр. желатина размѣсена съ вода при това пръчицитѣ загиватъ не по-рано отъ 7—8 дни.

Очевидно е, че онази стѣпень сухость на различнитѣ среди,

които ний обикновено наричаме сухи, е много по-малка отъ колкото сухостта въ поменатитѣ опити; вѣроятно е, че въ такива среди запетовидната пръчица може, макаръ и *in vita minima*, да живѣе продължително време.

Така сѣщо опититѣ относително влиянието на другитѣ микро-организми върхъ жизнеспособността на запетовиднитѣ пръчици, до настоящето време са едностранчиви, защото въ повечето случаи за тѣзи опити са земали твърдѣ загинили нечистоти отъ заходитѣ и къмъ тѣхъ са разпѣсвали развѣдки отъ запетовиднитѣ пръчици, които, пръчици, дѣйствително въ такива среди твърдѣ скоро са загивали. Но гниенето, което произлиза въ природата, напр. въ почвата (земята), въ стоящитѣ води въ различнитѣ други органически вещества, не е сѣщо такова, както гниенето въ заходитѣ. Отъ опитъ знаемъ, че въ развѣдкитѣ, въ които случайно са попаднали микро-организми отъ въздуха, запетовидната пръчица не тѣй скоро загива макаръ да има при това и други форми. И така, до настоящето време не се знае достатъчно, до колко другитѣ микроорганизми пречатъ за съществуването на запетовиднитѣ пръчици; нѣкои фактове ни каратъ да мислимъ, че тѣзи пречества не са тѣй голѣми, както може да се мисли по нѣкои лабораторни опити.

Тѣзи фактове идатъ да ни увѣрятъ, че свойството на холерното болѣзнетворно начало да може да съществува вънъ отъ организма на човѣка и да може да си остава въ единъ видъ скрито състояние до гдѣ не се подобратъ условията за неговото размножаване, никакъ не противорѣчи на предположението, че запетовидната Коховска пръчица произвежда холерата. Като приемаме, че запетовидната пръчица произвежда холерата, ний можемъ да допустимъ че холерата може да бѣде пренесена на голѣми разстояния чрезъ оцанали ризи, гащи и дрѣхы, че заразата въ течение на едно извѣстно време може да съществува въ къщи, гдѣто по-напредъ е имало холерни случаи, че е възможно съществуването на заразата въ продължение на извѣстно време на параходитѣ, излѣзли отъ пристанища, че заразата може да се заварди въ земята, въ която има попити холерни испражнения и пр.

Втория въпросъ, който има съществено значение за етиологията на холерата, е — може ли водата, и по преимущество водата за пиене да, бѣде носителница на болѣзнетворното холерно начало?

Азъ ще оставя на страна различнитѣотъ тази категория фактове зети отъ Индия, относително Калкутта, Форта Уильямъ и Пондичери, защото за тѣхъ говориха и спориха много на неотдавнашната холерна конференция въ Берлинъ; за това тѣ са извѣстни всѣкому.

Азъ тукъ ще поговоря преимущественно за фактоветъ отъ послѣд-
 нята холерна епидемия въ Испанія и ще разгледамъ вървежа
 на епидемията въ нѣкои градища въ свръзка съ снабдяване съ вода
 тѣзи градища. Свѣдѣнията за снабдяване съ вода градоветъ за
 които ще говоря по-долу, черпахъ отъ самитѣ мѣста, въ нѣкои отъ
 които съмъ билъ лично, а за другитѣ заемамъ свѣдѣния отъ Д-ра
 Smith'a съ когото се запознахъ въ Барселона и който е специално
 изучавалъ санитарнитѣ условия на испанскитѣ градища и върхъ
 това е напечаталъ единъ редъ писма въ Times и нѣколко бѣлѣжки
 въ the Lancet.

Преди всичко, ако вземемъ градъ Мадридъ, столицата на Испанія,
 съ население около половина милионъ, ще видимъ че холерата е
 била внесена въ него твърдѣ скоро слѣдъ появляването ѝ въ про-
 винцията Валенція: вече на 20 Май въ Мадридъ е имало, макаръ
 и единични, но официално констатирани холерни случаи. Въ Мадридъ
 холерата трая твърдѣ много, до Октомврий, начена се въ твърдѣ
 слаба степенъ, твърдѣ по легка се усилва, maximum достигна презъ
 Августъ, никога не представлява неочаквани ожесточения и порази
 този градъ твърдѣ незначително—най-големото число болни за 24 часа
 54 души бѣше на 12 Августъ. Болѣстѣта при туй не е представля-
 вала каквито и да е гнѣзда въ нѣкои опредѣлени мѣста на града
 но е била разсѣяна по цѣлия градъ, въ различни части и улици на
 града. Мадридъ е добръ снабденъ съ вода, тъй като водата отъ ис-
 точникитѣ въ гората Guadagama на С. отъ града е докарана въ града
 съ твърдѣ солидни постройки и се распредѣля по цѣла система на
 затворени трѣби. Слѣдъ като се появи епидемията, администрацията
 запрети да се употребява водата отъ какъвто и да било источникъ,
 а рѣката Manzanares, на която се намира града, нѣма достатъчно
 вода ни за пиење ни за миење и др. тъй като водата ѝ лѣтосъ
 пресъхва и се обръща почти въ блато, въ косто спускатъ нечисто-
 титѣ чрезъ мадридскитѣ канали.

Барселона съ население до 200,000 жители, се намира на самия
 пътъ, по който са бѣгали на Сѣверъ отъ холерата бѣжанцитѣ на
 градищата Валенція и Мурция. Барселона сжщо има добра вода за
 пиење. Тази вода е докарана съ 2 водопровода отъ съседнитѣ гори
 на Сѣверъ отъ града. Освѣнъ това въ повечето домове има кладенци,
 водата на които служи само за чистене къщата и дворищата по
 никакъ не се употребява за пиење или за варене гозба. Водата
 отъ водопроводитѣ е отъ добро качество и не може да се омърси.
 Водата въ една водопроводъ бива по нѣкой пътъ твърдѣ малко; тъй
 щото може да се мисли че въ къщата, които си получаватъ вода

отъ този водопроводъ, въ исключителни случаи употрѣбаватъ вода отъ кладенцитѣ. Холерни случаи е имало въ Барселона още въ 1884, тѣ са възобновили презъ пролѣтъта 1885 г. но болѣстѣта се яви само презъ Августъ въ видѣ на епидемия малко по-силна отъ колкото въ Мадридъ — Maximum за 24 часа 64 души — по все пакъ много по малка отъ колкото въ другитѣ градове. Къщата, гдѣто е имало болни отъ холера, са ставали по нѣкогажъ огнища на силни къщни епидемии, напр. въ Casa de Beneficiencia provincial, въ Manecomio St. Bauldio и др. Селата на около са били силно заразени.

Третия голѣмъ испански градъ, Севилла, съ 150 хи. жители има прекрасенъ водопроводъ още отъ времената на Мавритѣ, а не отдавна английски инженери са направили новъ водопроводъ съ вода отъ горитѣ. Този водопроводъ има твърдѣ добра вода и въ голѣмо количество, прекарана е въ закрити трѣби и не може да се омръснѣе тъй щото сега Севилла по справедливостъ се счита за градъ, който е най-добрѣ снабденъ съ вода. Епидемически холерата тука не се е явявала, макаръ че Севилла е на пътя между Мадридъ и Кадиксъ; Кадиксъ твърдѣ много пострада отъ холерата и отъ него пренасянieto холерата въ Севилла бѣше твърдѣ възможно. Отизи нѣколко холерни случаи въ Севилла въ началото на Октомврий направиха голѣма гюрмутня, но останаха безъ всякакви послѣдствия.

Не само поменатитѣ по-горѣ голѣми испански градища, но сѣщо така и много други малки градища които са били, снабдени съ добра вода, са останали завардени отъ холерата. Напр. малкия градецъ Tortosa (въ провинцията Tarragona), въ който живѣе Д-ръ Regan, остана забѣлжително заварденъ отъ холерата, когато въ околнитѣ и близки села върлуваше голѣма епидемия. Tortosa има за пиение много добра вода, която е докарана отъ горекитѣ източници и распредѣлена по града въ желѣзни и съвършенно закрити трѣби, тогачъ когато жителитѣ по близкитѣ села и предградия са употрѣблявали за пиение вода отъ рѣкитѣ, кладенцитѣ и отъ каналитѣ направени за поливане нивитѣ. Холерни случаи въ Tortosa е имало по твърдѣ рѣдки и единични, като изключимъ едно предградие и близкитѣ до него къщя, гдѣто холерата отъ 17 до 21 Юли е имала епидемически характеръ — около 20 души въ 24 часа. Макаръ че това предградие получава вода за пиение отъ общия, градски водопроводъ, но презъ него минава каналъ отъ едно отъ близкитѣ села, гдѣто е била холерна епидемия. Водата отъ този каналъ жителитѣ на поменатото предградие са употрѣблявали за праце и пиение сѣдове и пр. Но щомъ се яви епидемията, заподозриха този каналъ и за да направятъ

съвсѣмъ невъзможно употреблението отъ него вода, са го затворили по-горѣ отъ Tortosa; епидемията слѣдъ 4 дни е съвсѣмъ изчезнала.

Ако сега се обърнемъ къмъ онѣзи градове, които много пострадаха отъ холерата, напр. Valencia, Granada Agañuez, ще видимъ, че тѣзи градове, особено послѣдния, иматъ твърдѣ лоша вода за пиение.

Въ Валенція съ 144,000 жители числото на болнитѣ за 24 часа е дохождало до 378 души, за пиение употребяватъ водата отъ рѣката Guadalaviar (Turia), на дѣспия брѣгъ на която е разположенъ града; жителитѣ освѣнъ това употребяватъ и водата отъ кладенцитѣ, които се намиратъ у повечето къщи. Тѣй като системата на премахванието на нечистотинитѣ и чистение заходитъ е твърдѣ примитивна и нѣма никаква канализация естествено е, че при такива условия кладенчевата вода мѣчно може да остане не омърсена; макаръ тази вода (кладенчева) и да не е назначена ни за пиение, ни за варение гозба, но при все това често си служатъ съ нея и за пиение и за варение, защото водата отъ р. Turia е твърдѣ малко и освѣнъ това твърдѣ често бива много мръсна тѣй като брѣговетѣ ѝ по-горѣ отъ Валенція са твърдѣ гъсто заселени.

Гранада, въ която при 76,000 жители, числото на болнитѣ е дохождало до 550 души за 24 часа, получава водата си отъ 2 рѣки — Darro и Genil — на брѣговетѣ на които е разположенъ града. Съ помощта на канали които се начеватъ близо отъ началото на тѣзи рѣки водата е прекарана въ града и е распределена въ него по вадници и фонтани. Но пакъ водата въ тѣзи канали и вади твърдѣ се омърсява, а освѣнъ това водата въ Genil имъ малко драстическо свойство.

Въ Agañuez за пиение употребяватъ кладенчева вода и вода отъ рѣката Таго, на брѣговетѣ на която е построенъ града. По горѣ отъ града въ рѣката Таго се влива рѣк. Нагата, а пакъ въ тазі послѣдния се влива р. Manzanares, въ която както вече видѣхме, се вливатъ нечистотинитѣ отъ Мадридъ. Твърдѣ скоро слѣдъ началото на холерата въ Мадридъ 25 Юний и въ Agañuez се появи първия холеренъ случай; епидемията начена да расте съ такава ужасающа сила, щото на края на първата недѣля слѣдъ първия боленъ, числото на болнитѣ стигна до 201 въ 24 часа и достигна даже до 319 души, при население едвамъ 8000 души. Agañuez твърдѣ справедливо обвинява въ това града Мадридъ, който му испроважда нечистотинитѣ си чрезъ рѣка Manzanares.

Твърдѣ очевиденъ примѣръ за влианието на мръсната вода врѣхъ появяванието на холерата представлява градеца Caravanchel Вајо близу до Мадридъ. Градеца състои отъ двѣ части и всяка една частъ е снабдена съ вода отъ 2 разни источници, находящи се вѣнъ отъ

града; водата отъ тѣзи източници е докарана въ града въ двѣтъ главни градски чешми съ помощта на затворени отъ горѣ хендеци, при все това водата не се омърсява, тъй щото жителитѣ иматъ за пиение добра вода. Заболѣвания холерни въ Caravanchel Bajo е имало още презъ пролѣтѣта; единични случаи е имало отъ време на време презъ цѣлото лѣто и това не е за чудение, защото жителитѣ му твърдѣ често ходятъ въ Мадридъ, гдѣто е върлувала епидемията и отъ гдѣто холерата постоянно са и пренасяли; но при все това епидемия, въ пълно значение на думата, не е имало въ Caravanchel Bajo. Работата е вървѣла така до 9 Септемврий, когато епидемията се появи между жителитѣ на улицата Calle de Madalena и на съседнитѣ съ нея, които са се ползували съ вода отъ чешмата de la Mina; въ него день са се разболѣли и умрѣли 20 души за 24 часа, когато въ сѣщото време въ другата частъ на града, гдѣто са употребявали вода отъ другия източникъ не е имало нито единъ боленъ. Обстоятелствата въ Caravanchel Bajo са били слѣдующитѣ преди избухване на холерата. Между 5 и 6 Септемврий е имало грѣмъ и силенъ дъждъ, слѣдъ това водата въ Tuente de la Mina е станала доста мѣтна, което се продължава до 9 Септемврий, когато се появи епидемията, и източника на другия день биде затворенъ. На 3 Септ. преди грѣмотевицата, въ Caravanche Bajo е умрѣлъ единъ боленъ отъ холерата. При прегледването на източника de la Mina и канала, презъ който водата е прекарана въ града е било констатирано, че канала въ полето, възънъ отъ града, минава край политѣ на могилата, на която се намиратъ градскитѣ гробница; общото наклонение на мѣстността отъ юго западъ къмъ сѣверо-истокъ правятъ съответственното стичанне на почвенната вода въ гробищата да става по направлението къмъ канала; при туй трѣбва още да забѣлимъ, че умрѣлитѣ отъ холерата са били погребени на опаси страна на могилата, която е била обрната къмъ канала. Епидемията се ограничи само въ опаси частъ на града гдѣто са употребявали вода отъ de la Mina, и начена да се намалява щомъ биде затворенъ съмнителния източникъ, и въобще се продължава не повече отъ една недѣля.

Ако слѣдъ тѣзи фактове отъ послѣдната холерна епидемия въ Испания, ний се обърнемъ къмъ фактоветѣ отъ епидемията въ 1884 г. въ Франция и Италия за рѣшеніе въпроса за влиянието на водата върху разпространението на холерата, ний ще получимъ сѣщитѣ отговори.

Общезвѣстенъ е факта, наблюдаванъ въ 1884 г. въ Генуя че 93% холерни болни са пили вода отъ водопровода Aqua Nicolai, въ който водата е прекарана отъ рѣката Scrivia. По-горѣ отъ мѣстото

гдѣто се начева водопровода Aqua Nicolai, въ рѣката Scrivia се влива малка рѣкница, въ която жителитѣ на града Bussala, са си прали дрѣхитѣ, между тѣхъ и дрѣхитѣ на холернитѣ болни, а въ Bussala отъ 14 Септемврий е имало холера. Още по-горѣ отъ началото на водопровода, въ рѣк. Scrivia влива друга рѣка, на която е расположена една голѣма фабрика съ 1200 работници. между които е имало болни отъ холера. Трѣбитѣ отъ заходитѣ въ тази фабрика са прекарани въ тази рѣка и мръсѣтъ водата въ р. Scrivia. Холерата се явивъ Генуя на 20 Септемврий. 93% отъ холернитѣ болни са пили вода отъ водопровода Aqua Nicolai изъ Scrivia, и само 7% са употребѣвали вода отъ другитѣ водопроводи — градскія и Galliera, между това града получава вода само отъ Aqua Nicolai до 42% отъ общото количество. Вѣтрѣ въ 3 дни слѣдъ затваряннето на този водопроводъ холерата начена твърдѣ скоро да се намалява.

Единъ отъ генуезскитѣ вѣстници (Il Commercio, 20 Мартъ 1885 г.) може би не безъ влѣхчовение отъ страна на администрацията на Aqua Nicolai, твърдѣ заинтересувама, нѣма съмнѣние, въ репутацията на своята вода, твърдѣ горѣщо е доказвалъ, че този водопроводъ нѣма нищо общо съ появляването на холерата въ Генуя, и профессоръ Pettenkofer на Берлинската холерна конференция потвърди възраженията на този вѣстникъ, — но тѣзи възражения не могатъ да поколебѣятъ факта, че появляването на холерата въ Генуя има свръзка съ водата за пиење.

Въ най-много заразенитѣ отъ холерата квартали въ Неаполъ, кладенцитѣ, отъ които населението е земало вода, са имали такова голѣмо съобщение съ заходитѣ, щото когато наченали да наливатъ въ заходитѣ карболова киселина за да ги дезинфециратъ, обезвредятъ, тогава водата въ онѣзи кладенци е положително била отровна отъ тѣзи киселина. (слѣдва).

Отровителнитѣ свойства на кокаина (Cocainum).

Отъ единъ редъ опити направени отъ Биньонъ врѣхъ кучета и челоуѣка се заключава:

1-о Че кокаина има преходни физиологически дѣйствія, ако се даде чрезъ стомаха отъ 30 до 50 сантиграмма (и то съ условие да се дава на раздробена доза по 5 сантиграмма сѣки частъ);

2-о Че най-паче той дѣйствува врѣхъ пикучното образување (отдѣляване), той намалява пикучѣта, отъ части препятствува на

нахвърлението на окисеналитѣ произведения, и тогава се явяват първитѣ признаци на лѣгка уремия (пикучно отравяние на кръвта):

3-о Даденъ изединъ пътъ въ повисока доза, той спира пикучѣта и слѣдствие на тава уремичнитѣ явления ставатъ по тежки (принадъци отъ нервни конвулзии, и други такива.);

4-о Това паралично дѣйствие на коканна връхъ бѣбрепитѣ изчезва въобще два или три часа слѣдъ попиванieto на тоя алкалоидъ.

То бива послѣдвано отъ едно изобилно изхвърляние на пикучъ, което избавва организма, и това изобилно образуване на пикучѣта е толкова дѣятелно, колкото повече е било продължено спиранieto на пикучѣта;

5-о Коканна е отровенъ по единъ косвенъ начинъ; когато се приеме въ доста висока доза, която да може да продължи спиранieto на пикичѣта, и до като отровителнитѣ произведения на пикучѣта се набератъ въ едно количество достаточнo за да може да причини смъртъта, която иде всякогди слѣдъ явления отъ пикучно отравяние;

6-о Ако изобилното образуване на пикучѣта и да премахва бързо отровнитѣ явления, то общо-възбуждителното дѣйствие на коканна слѣдва още дълго време; то трае почти два десетъ и четире часа (на приемъ отъ 50 сантимграма на днь); презъ всичкото това време, явленията на окисването продължаватъ да надминаватъ обикновенното число; съ една речъ изнуряването слѣдва.

На кѣсо коканна дѣйствува по два начина:

1-о Намалява бѣбречното пикучно отдѣляване, и ако приема е доста голѣмъ то той го спира за нѣколко време което е достаточнo за да докара най тежки уремични признаци и даже да причини смъртъ въ кратко едно време;

2-о Той възбужда дѣятелно питание, и вслѣдствие на което се образуватъ повече произведения на тѣлесното изнуряване или на окисването.

Прочее ако приема бжде голѣмъ, тия двѣ дѣйствия като се приложатъ, силно способствуватъ за докарването на смъртъта въ кратко едно време чрезъ пикучно отравяние на кръвта. Тая е опасността отъ голѣмитѣ приеми.

Ако напроотивъ, приемиѣ бждатъ раздробени, то по между всѣкъ единъ приемъ остава потрѣбното време за реакция (противодѣйствие), презъ което се отдѣля изобилно количество пикучъ и смъртъта би послѣдвала само слѣдъ едно дълго истъщение, слѣдъ

едно продължително тѣлесно изнуряване (кахектичното, слабокръвно състояние на кокаиноманитѣ, теракнитѣ на кокаина).

(изъ Bulletin de Thérapeutique, 15 Août 1886.)

Игиена на ржцѣ-тѣ.

Ржцѣ-тѣ са едната частъ отъ тѣлото ни, която погрѣшно се пренебрегава, по тая причина много болѣсти, отъ които се заразяваме, са слѣдствие на това пренебрегаване. И предъ всичко това главната точка е да се пазим строго чистота-та.

Вѣстника Good Health, по тоя поводъ, дава слѣдующия съвѣтъ: »Да се размѣсва въ водата съ която се миемъ малко ammoniacne и богах (тенеяръ), или, за подобрѣ още, да се туря въ водата малко овѣсено брашно добрѣ изсушено. Това преготовление умѣгчава порозитѣ на кожата, и побѣлѣва ржцѣ-тѣ. То е по за предпочитане и отъ глицерината, съ която нѣкои си мажатъ ржцѣ-тѣ прѣди лѣгане, и за да не си цапатъ завивкитѣ принуждаватъ се да си турятъ нощни ржавици, а пакъ други не могатъ да поднесатъ глицерината, защото тя прави ржцѣ-тѣ имъ гранаи и ги расчервява. Друго едно преготовление, което тоже може да даде добри резултати, е да се туря въ водата съ която се миемъ бѣлтѣкъ отъ едно яйце и едно зърно стипца Това преготовление е подобно по състава си съ древното римско тѣсто за тоалета, въ състава на което влиза, бѣлтѣкъ отъ яйце, цвѣтъ отъ ячмичкъ и медъ, но, спорядъ нашето мнѣние тоя състава пада подолень отъ овѣсеното брашно.

О Б Я В Л Е Н И Е.

Редакцията на Медицинско Списание извѣстява, че се намиратъ превързани въ единъ томъ броеветѣ отъ първата година. Желаящитѣ да се снабдятъ се отнасятъ направо до Редакцията, като същевременно внесатъ стойността 8 лева въ пощенски записъ или бонѣ.